

www.rsnotes.com

1 वर्णानामदर्शने का संज्ञा भवति ?

- (1) अभावः (2) संहिता
(3) लोपः (4) संयोगः

2 'डुकृञ् करणे' धातौ अन्तिमस्य 'ञ्' वर्णस्य इत्संज्ञा केन सूत्रेण भवति ?

- (1) हलन्त्यम् (2) तस्य लोपः
(3) आदिर्भिट्टुडवः (4) उपदेशेऽजनुनासिक इत्

3 स्वराणां आभ्यन्तरप्रयत्नं किम् ?

- (1) स्पृष्टम् (2) ईषत्स्पृष्टम्
(3) विवृतम् (4) संवृतम्

4 ईषद् विवृतप्रयत्नाः वर्णाः सन्ति

- (1) य, र, ल, व (2) ग, ज, ङ, द, ब
(3) श, ष, स, ह (4) अ, इ, उ, ए

5 वकारस्य उच्चारणस्थानं वर्तते ।

- (1) कण्ठतालु (2) कण्ठीष्ठम्
(3) दन्तीष्ठम् (4) मूर्धा

6 सुबन्तानां तिङन्तानां च का संज्ञा ?

- (1) संहिता (2) अवसानम्
(3) पदम् (4) इत्

HA81_A]

करणे संहिता पदेन सूच्यते

(1) सन्धिः	(2) समासः
(3) लोपः	(4) कारकः

8 'एङः पदान्तादति' सूत्रस्योदाहरणमस्ति -

(1) हरेऽव	(2) हरेऽव
(3) हरेय	(4) हरये

9 'वाग्धरिः' पदस्य वैकल्पिकं सन्धिपदमस्ति -

(1) वाज्धरिः	(2) वाग्हरिः
(3) वाक्धरिः	(4) वाध्धरिः

10 'मधु + अरिः' इत्यस्य सन्धिपदं निर्णयम् -

(1) मधूरिः	(2) मधारिः
(3) मध्वारिः	(4) मध्वरिः

11 'स्तोः श्चुनाश्चुः' इति सूत्रस्योदाहरणं वर्तते -

(1) वागीशः	(2) एतन्मुरारिः
(3) रामश्चिनोति	(4) तल्लयः

12 'सुगण् + ईशः' इत्यस्य सन्धिपदमस्ति -

(1) सुगणीशः	(2) सुगनीशः
(3) सुगन्नीशः	(4) सुगण्णीशः

- 13 'यरोऽनुनासिकेऽनुनासिको वा' इत्यस्य सूत्रस्योदाहरणमस्ति -
- (1) वाङ्मयम् (2) उल्लेखः
(3) वागीशः (4) जगदीशः
- 14 'पठत्वत्र' इत्यस्य सन्धिविच्छेदः निर्णयः ।
- (1) पठ + त्वत्र (2) पठतु + अत्र
(3) पठत्व + त्र (4) पठत् + वत्र
- 15 'हरिः + रम्यः' इत्यस्य सन्धिपदमस्ति-
- (1) हरि रम्यः (2) हरी रम्यः
(3) हरिररम्यः (4) हरिर्रम्यः
- 16 इन्द्रवज्रा छन्दसः लक्षणे अन्ते गुरुः प्रयुज्यते -
- (1) द्विवारम् (2) त्रिवारम्
(3) एकवारम् (4) चतुर्वारम्
- 17 अनुष्टुप् छन्दसि सर्वत्र लघुः कतमो वर्णः भवति ?
- (1) षष्ठः (2) सप्तमः
(3) पञ्चमः (4) अष्टमः
- 18 अधोलिखितेषु अर्धसमवृत्तं किम् ?
- (1) शिखरिणी (2) मन्दाक्रान्ता
(3) शालिनी (4) वियोगिनी

- 19 एकोनविंशतिः वर्णाः कस्मिन् छन्दसि भवन्ति ?
- (1) शिखरिणी (2) वसन्ततिलका
(3) उपजातिः (4) शार्दूलविक्रीडितम्
- 20 'उपकृतं बहु तत्र किमुच्यते' इति उदाहरणे छन्दः वर्तते -
- (1) शालिनी (2) स्रग्धरा
(3) रथोद्धता (4) द्रुतविलम्बितम्
- 21 स्रग्धरा प्रतिपादं कति वर्णयुता भवति ?
- (1) एकविंशति वर्णयुता
(2) एकोनविंशति वर्णयुता
(3) षोडश वर्णयुता
(4) पञ्चदशवर्णयुता
- 22 "सैःरुद्रैश्छिन्ता यमनसभलागः शिखरिणी" अस्मिन् लक्षणे 'रुद्रैः' शब्देन का संख्या सूच्यते ?
- (1) 8 (अष्ट) (2) 11 (एकादश)
(3) 6 (षड्) (4) 7 (सप्त)
- 23 रथोद्धता छन्दसः चतुर्षु चरणेषु कति वर्णाः भवन्ति ?
- (1) (68) (2) (48)
(3) (44) (4) (60)

- 24 'तरुणाम् ..... बालाः क्रीडन्ति ।'
रिक्तस्थाने उचितमव्ययं चेतव्यम् ।
- (1) अधः (2) विना
(3) श्वः (4) उच्चैः
- 25 "गच्छतु भवान् ..... दर्शनाय ।"
इत्यस्मिन् वाक्ये रिक्तस्थाने उचितमव्ययं भविष्यति -
- (1) किल (2) विना
(3) पुनर् (4) पुरा
- 26 "सः शनैः शनैः चरति ।" इत्यत्र 'शनैः' अव्ययस्य उचितमर्थं स्यात् -
- (1) मन्दगत्या (2) तीव्रगत्या
(3) मन्दस्वरेण (4) मन्दरीत्या
- 27 'थिक्' अव्ययस्य प्रयोगे विभक्तिः प्रयुज्यते -
- (1) तृतीया (2) चतुर्थी
(3) द्वितीया (4) प्रथमा
- 28 "न खलु न खलु बाणः सन्निपात्योऽस्मिन्" अत्र 'खलु' अव्ययेन सूच्यते -
- (1) अनुनयः (2) जिज्ञासा
(3) निश्चयः (4) नियमः

“लघ्वी ..... वृद्धिमती च पश्चात् रिक्तस्थाने उचितमव्ययं चेतव्यम् ।

- (1) पुरा (2) ह्यः
(3) मिथ्या (4) अधः

30 “जलं ..... जीवनं नास्ति ।”
उचितमव्ययं चित्वा रिक्तस्थानपूर्तिः कर्तव्या ।

- (1) पुनः (2) विना
(3) खलु (4) धिक्

31 “न च प्रयोजनमन्तरा चाणक्यः स्वप्नेऽपि चेष्टते ।” उपर्युक्त वाक्ये ‘अन्तरा’
अव्ययस्य अर्थ अस्ति -

- (1) मध्ये (2) विना
(3) सह (4) मिथः

32 ‘भूभृत्’ शब्दस्य षष्ठीविभक्तिबहुवचनस्य रूपं किम् ?

- (1) भूभृताम् (2) भूभृतानाम्
(3) भूभृणाम् (4) भूभृत्सु

33 ‘आत्मन्’ शब्दस्य द्वितीयाविभक्तेः बहुवचनस्य रूपं किम् ?

- (1) आत्मानम् (2) आत्मानः
(3) आत्मनः (4) आत्मा

34 'जगत्' शब्दस्य द्वितीया बहुवचने रूपमस्ति -

(1) जगतः	(2) जगन्ति
(3) जगन्ती	(4) जगतान्

35 'गुरु' शब्दस्य द्वितीयाद्विवचने रूपं भवति-

(1) गुरु	(2) गुरुभ्याम्
(3) गुर्वोः	(4) गुरुभ्यः

36 'मनस्' शब्दस्य पञ्चम्येकवचने रूपं भवति -

(1) मनसि	(2) मनसा
(3) मनसः	(4) मनः

37 'अस्मद्' शब्दस्य सप्तम्येकवचने किं रूपं भवति ?

(1) अस्मदि	(2) मयि
(3) अस्मदे	(4) अस्मदः

38 पुलिङ्ग 'सर्व' शब्दस्य तृतीया एकवचने रूपमस्ति -

(1) सर्वैः	(2) सर्वना
(3) सर्वेण	(4) सर्वणा

- स्त्रीलिङ्गे 'इदम्' शब्दस्य षष्ठी बहुवचनं किम् ?
- (1) एतासाम् (2) आसाम्
(3) एतेषाम् (4) एषाम्
- 40 'हन्' धातोः लट्लकारस्य प्रथमपुरुषस्य-बहुवचने रूपं किम् ?
- (1) हतः (2) अहत
(3) हतम् (4) घ्नन्ति
- 41 'भू' धातोः विधिलिङ्लकारे मध्यमपुरुष-एकवचनस्य रूपं किम् ?
- (1) भवेः (2) भव
(3) भूया (4) भवेयुः
- 42 'लिख्' धातोः लृट्लकारस्य अन्तपुरुष-बहुवचने रूपमस्ति -
- (1) लिखिष्यन्ति (2) लिखिस्यन्ति
(3) लिखिश्यन्ति (4) लेखिष्यन्ति
- 43 'रुच्' धातोः लङ्लकारस्य मध्यमपुरुष-एकवचनरूपमस्ति -
- (1) अरोचथाः (2) अरुचः
(3) अरोचः (4) अरूचः

- 44 'पठ्' धातोः लङ्लकारे प्रथमपुरुषबहुवचनस्य रूपमिदं सिद्धयति --
- (1) अपठत् (2) अपठन्
(3) अपठाम (4) अपठम्
- 45 'कृ' धातोः लोट्लकारस्य अन्यपुरुषएकवचनरूपमस्ति विकल्परूपेण --
- (1) कुरुतात् (2) कुरु
(3) कुरुतम् (4) कुरुत
- 46 'हस्' धातोः लङ्लकारस्य उत्तमपुरुषबहुवचने रूपमस्ति--
- (1) अहसम् (2) अहसाव
(3) अहसाम (4) अहसः
- 47 'शक्' धातोः लोट्लकारे मध्यमपुरुषैकवचनस्य रूपं किम् ?
- (1) शक्नोतु (2) शक्नुत
(3) शक्नुहि (4) शक्नवानि
- 48 'रमा' इति पदे कः प्रत्ययः ?
- (1) टाप् (2) डाप्
(3) चाप् (4) आप्

- 49 'शानच्' प्रत्ययस्य प्रयोगः भवति-
- (1) वर्तमानकालार्थे (2) भूतकालार्थे
 (3) भविष्यत्कालार्थे (4) अनद्यतनभूतकालार्थे
- 50 'श्रीमत्' शब्दे प्रकृतिप्रत्ययौ स्तः-
- (1) श्री + शतृ (2) श्री + मतुप्
 (3) श्री + मयट् (4) श्री + शानच्
- 51 'छिद्' धातोः 'क्त' प्रत्ययान्तं रूपं किं भवति ?
- (1) छेत्तम् (2) छिदितम्
 (3) छित्तम् (4) छिन्नम्
- 52 विचिन्त्य इत्यत्र धातोः कः प्रत्ययः ?
- (1) ण्यत् (2) यत्
 (3) ल्यप् (4) क्यप्
- 53 'गच्छन्' इत्यत्र प्रत्ययं निर्दिशतु ।
- (1) शानच् (2) शतृ
 (3) ईयसुन् (4) ईष्ठन्

54 'क्षम् + क्तिन्' योगे शब्दः निर्मायते -

(1) क्षन्तिः	(2) शान्तिः
(3) क्षान्तिः	(4) क्षान्तिः

55 'शयनम्' पदे प्रकृतिप्रत्ययौ स्तः -

(1) शी+अच्	(2) शि+णिनि
(3) शी+इन्	(4) शी+ल्युट्

56 उपमा अलङ्कारे भवति -

- (1) उपमानोपमेययोः स्पष्टं सुन्दरं साम्यम्।
- (2) गूढं वैकृतिकं साम्यम्।
- (3) किञ्चित् विचित्रं साम्यम्।
- (4) अस्पष्टं प्राकृतिकं साम्यम्।

57 "क्व सूर्यप्रभवो वंशः क्व चाल्पविषया मतिः ।

तितीर्षुर्दुस्तरं मोहादुडुपेनास्मि सागरम् ॥"

उपर्युक्तोद्धरणे अलङ्कारः वर्तते -

(1) निदर्शना	(2) व्यतिरेकः
(3) दीपकम्	(4) तुल्ययोगिता

58 "नवपलाशपलाशवनं पुरः स्फुटपरागपरागतपङ्कजम् ।" इत्यत्र कोऽलङ्कारः ?

(1) श्लेषः	(2) रूपकम्
(3) स्वभावोक्तिः	(4) यमकम्

HA81_A]

12

[Contd...

जीव

दश मन्दायते तेजो दक्षिणस्यां रवेरपि ।

तस्यामेव रघोः पाण्ड्याः प्रतापं न विषेहिरे ॥

इत्यत्र अलङ्कार अस्ति -

(1) रूपकम्	(2) समासोक्तिः
(3) व्यतिरेकः	(4) अतिशयोक्तिः

60 कस्मिन्नलङ्कारे प्रायः, मन्ये, शङ्के, ध्रुवं इत्यादयः शब्दाः प्रयुज्यन्ते ?

(1) स्वभावोक्तौ	(2) उपमायाम्
(3) रूपके	(4) उत्प्रेक्षायाम्

61 "त्वं जीवितं त्वमसि मे हृदयम्" इत्यस्मिन् कः अलङ्कारः ?

(1) अनुप्रासः	(2) उपमा
(3) विभावना	(4) रूपकम्

62 "बृहत्सहायः कार्यान्तं क्षोदीयानपि गच्छति ।

सम्भूयाम्बाधिभ्यति महानद्या नगापगा ॥"

इत्यत्र अलङ्कारो वर्तते -

(1) अर्थान्तरन्यासः	(2) रूपकम्
(3) श्लेषः	(4) व्यतिरेकः

63 विभावनाविशेषोक्तिरलङ्कारयोः आधारः कः ?

- (1) सादृश्यभावः (2) असादृश्यभावः
(3) उपमानोपमेयभावः (4) कार्यकारणभावः

64 उभयपदप्रधानो कः समासः ?

- (1) बहुब्रीहिः (2) अव्ययीभावः
(3) तत्पुरुषः (4) द्वन्द्वः

65 "चक्रं पाणौ यस्य सः" इत्यस्य समस्तपदं किम् ?

- (1) चक्रपाणिः (2) चक्रपाणी
(3) पाणिचक्रम् (4) पाणिचक्रिन्

66 'उपशरदम्' पदस्य समासविग्रहः अस्ति—

- (1) शरदः समीपम् (2) शरदः उपरि
(3) शरदः अनुकूलम् (4) शरदः आधिक्यम्

67 "अष्टानामध्यायानां समाहारः" इत्यस्य समस्तपदमस्ति—

- (1) अष्टाध्यायम् (2) अष्टाध्यायः
(3) अष्टध्यायी (4) अष्टाध्यायाः

'सुमद्रम्' इत्यस्य समासविग्रहः कः ?

- (1) मद्राणां समृद्धिः (2) मद्राणां हितम्
(3) मद्रमनतिक्रम्य (4) मद्राणां समीपम्

69 'किं राजा' इत्यस्य कः समासविग्रहः ?

- (1) कुत्सितः राजा (2) किम् राजा
(3) न राजा (4) कः राजा

70 विशेष्यविशेषणभावसमासस्य प्रसिद्धं नाम किम् ?

- (1) द्विगुः (2) द्वन्द्वः
(3) कर्मधारयः (4) अव्ययीभावः

71 "ऊढः रथः येन सः" इत्यस्य समस्तपदं किम् ?

- (1) ऊढरथः (2) रथोढः
(3) रथेऊढः (4) रथरूढः

72 "नदी के दोनों ओर खेत हैं ।" इत्यस्य संस्कृतानुवादः अस्ति—

- (1) नद्याः द्विपर्यन्तं क्षेत्रमस्ति।
(2) नदीम् अभितः क्षेत्राणि सन्ति।
(3) नद्याः अभितः क्षेत्राणि सन्ति।
(4) नद्याः अभितः क्षेत्रमस्ति।

73 "रोती हुई बालिका माता का स्मरण करती है।"
इत्यस्य व्याकरणसम्मतः संस्कृतानुवादः अस्ति

- (1) रुदन् बालिका मातरं स्मरणं करोति ।
- (2) रुदती बालिका मात्रे स्मरति ।
- (3) रुदन्ती बालिका मातरं स्मरति ।
- (4) रुदती बालिका मातुः स्मरति ।

74 "तेज तेज में शान्त होता है ।"
इत्यस्य शुद्धं संस्कृतानुवादं चिनुत ।

- (1) तेजः तेजसि शाम्यति ।
- (2) तेजः तेजे शाम्यति ।
- (3) तेजः तेजे शान्त्यति ।
- (4) तेजः तेजस्मिन् शान्त्यति ।

75 "अध्ययन से हार मान रहा है ।"
इति वाक्यस्य संस्कृतानुवादः वर्तते

- (1) अध्ययनेन पराजयते ।
- (2) अध्ययनात् पराजयते ।
- (3) अध्ययने पराजयते ।
- (4) पराजयते अध्ययनम् ।

76 'बालक को लड्डू अच्छा लगता है ।'
अस्य वाक्यस्य संस्कृतानुवाद अस्ति-

- (1) बालकं मोदकं रोचते ।
- (2) बालकस्य मोदकं रोचते ।
- (3) बालकाय मोदकं रोचते ।
- (4) बालकः मोदकं रुच्यते ।

77 'पुत्र के साथ पिता आया ।' इति वाक्यस्य संस्कृतानुवादो वर्तते -

- (1) पुत्रात् सह पिता आगच्छत् ।
- (2) पुत्रे सह पिता आगच्छत् ।
- (3) पुत्रेण सह पिता आगच्छत् ।
- (4) आगच्छत् पुत्राय सह पिता ।

78 'उसने दस दिन में आरोग्य प्राप्त किया ।'
उपर्युक्त वाक्यस्य संस्कृतानुवाद अस्ति-

- (1) सः दशभिर्दिनेरारोग्यं लब्धवान् ।
- (2) सः दशसु दिनेषु आरोग्यं प्राप्तवान् ।
- (3) सः दशदिनात् आरोग्यं प्राप्तवतः ।
- (4) सः दशदिने आरोग्यं प्राप्नुत ।

79 "कृष्ण राम से अधिक चतुर है।"

अस्य वाक्यस्य उचितः संस्कृतानुवाद अस्ति—

- (1) कृष्णः रामेण अधिकः चतुरः अस्ति ।
- (2) कृष्णः रामात् पटुतरः अस्ति ।
- (3) कृष्णः रामेण पटुः अस्ति ।
- (4) कृष्ण रामेण पटुतरः अस्ति ।

80 "शशिनः सह याति कौमुदी ।"

अत्र रेखाङ्कितस्य शुद्धपदं भविष्यति —

(1) शशिनौ	(2) शशिने
(3) शशिना	(4) शशिनम्

81 'स आगत्य अहं गमिष्यामि ।'

उपर्युक्त वाक्यस्य शुद्धवाक्यं स्यात् -

- (1) तस्य आगतस्य अहं गमिष्यामि ।
- (2) तस्मिन्नागते अहं गमिष्यामि ।
- (3) तस्य आगते अहं गमिष्यामि ।
- (4) तेन आगते अहं गमिष्यामि ।

82 अधोलिखितेषु शुद्धं रूपं चिनुत—

- (1) इयं मम पाठ्यपुस्तकमस्ति ।
- (2) इदं मम पाठ्यपुस्तकमस्ति ।
- (3) अयं मम पाठ्यपुस्तकमस्ति ।
- (4) इमं मम पाठ्यपुस्तकमस्ति ।

83 'गच्छन्तं बालकं पश्य' इत्यस्य वाक्यस्य स्त्रीलिङ्गे शुद्धं रूपं किम् ?

- (1) गच्छन्तीं बालिकां पश्य ।
- (2) गच्छती बालिकां पश्य ।
- (3) गच्छति बालिका पश्य ।
- (4) गच्छतिं बालिकां पश्य ।

84 शुद्धं वाक्यं वर्तते -

- (1) रामः दुष्टं क्रुध्यति ।
- (2) रामः दुष्टाय क्रुध्यति ।
- (3) रामः दुष्टौ क्रुध्यति ।
- (4) रामः दुष्टात् क्रुध्यति ।

85 'स्नानस्य पूर्वं न भुञ्जीत् न धावेत् भोजनस्य परम् ।'
रेखाङ्कितयोः शुद्धपदे भविष्यतः -

- (1) स्नानेन, भोजनेन ।
- (2) स्नाने, भोजने ।
- (3) स्नानात्, भोजनात् ।
- (4) स्नानाय, भोजनाय ।

86 'त्वया वचांसि श्रोतव्यम् ।'
रेखाङ्किते शुद्धपदं स्यात् -

- (1) श्रोतव्यानि ।
- (2) श्रोतव्यौ ।
- (3) श्रोतव्ये ।
- (4) श्रोतव्यः ।

87 'महद्राजा अद्यैव गतः ।'
इत्यस्य शुद्धवाक्यं स्यात् -

- (1) महद्राजन् अद्यैव गतः ।
- (2) महाराजः अद्यैव गतः ।
- (3) महाराजा अद्यैव गतः ।
- (4) महद्राज्ञा अद्यैव गताः ।

88 उदयनस्य वीणायाः नाम किम् ?

- (1) प्रेमवती ।
- (2) रागवती ।
- (3) घोषवती ।
- (4) आलापवती ।

89 अभिज्ञानशाकुन्तले शकुन्तलायाः मातुः नाम किम् ?

- (1) सानुमती
- (2) गौतमी
- (3) अदितिः
- (4) मेनका

90 भगवद्गीतानुसारेण स्थितप्रज्ञः कः उच्यते ?

- (1) कर्मयोगी
- (2) निष्कामकर्मयोगी
- (3) बुद्धिमान्
- (4) ज्ञानयोगी

91 किरातार्जुनीयस्य मल्लिनाथसूरिकृतटीकायाः नाम किम् ?

- (1) सञ्जीवनी
- (2) घण्टापथः
- (3) छाया
- (4) चन्द्रालोकः

शुकनासोपदेशानुसारेण अहङ्कारस्य एकं प्रबलं कारणं वर्तते -

(1) बुद्धिमत्ता	(2) ज्ञानराहित्यम्
(3) गर्भेश्वरत्वम्	(4) सौजन्यम्

93 कठोपनिषदि नचिकेता द्वितीयवररूपेण किं लब्धवान् ?

(1) पितुः प्रसन्नताम्	(2) अग्निविद्याम्
(3) जीवनकौशलम्	(4) आत्मविद्याम्

94 नीतिशतके भर्तृहरेः भार्यायाः नाम किम् ?

(1) मनोवती	(2) रागिनी
(3) अवन्तिका	(4) पिङ्गला

95 'स्वप्नवासवदत्तम्' नाटके विदूषकस्य नाम किम् ?

(1) वसन्तकः	(2) कामन्दकः
(3) मकरन्दः	(4) माधव्यः

96 (10.90) पुरुषसूक्तस्य ऋषिः अस्ति-

(1) दीर्घतमा	(2) गृत्समदः
(3) नारायणः	(4) अत्रिः

97 ऋग्वेदे 'पुरोहित' कस्य संज्ञा अस्ति ?

(1) अग्नेः	(2) वरुणस्य
(3) विष्णोः	(4) पुरुषस्य

98 विष्णु (1.154) सूक्ते किं छन्दः प्रयुक्तः ?

(1) जगती	(2) त्रिष्टुप्
(3) पंक्तिः	(4) वृहती

99 ऋग्वेदे प्रथममण्डलस्य प्रथमसूक्तं किम् ?

(1) विष्णुसूक्तम्	(2) अग्निसूक्तम्
(3) वरुणसूक्तम्	(4) पुरुषसूक्तम्

100 (1.25) वरुणसूक्ते छन्दः वर्तते -

(1) गायत्री	(2) अनुष्टुप्
(3) उद्गीथः	(4) त्रिष्टुप्

101 ऋग्वेदे नैतिकाध्यक्षरूपेण को देवः श्रेष्ठो वर्तते ?

(1) वरुणः	(2) अग्निः
(3) विष्णुः	(4) इन्द्रः

102 'त्रेधा विचक्रमाणः उरुगायः' कः देवः अस्ति ?

- (1) वरुणः (2) पुरुषः
(3) अग्निः (4) विष्णुः

103 'ईशोपनिषद्' कस्य वेदस्यान्तिमोऽध्यायः ?

- (1) ऋग्वेदस्य (2) सामवेदस्य
(3) अथर्ववेदस्य (4) यजुर्वेदस्य

104 याज्ञवल्क्यस्मृतेः आचाराध्यायः कति प्रकरणेषु विभक्तः अस्ति ?

- (1) द्वादश (2) त्रयोदश
(3) पञ्चदश (4) एकादश

105 महाभारतस्य चतुर्थपर्वणः नाम किम् ?

- (1) सभापर्वम् (2) भीष्मपर्वम्
(3) विराटपर्वम् (4) उद्योगपर्वम्

106 नैषधीयचरितस्य नायिका का ?

- (1) पद्मावती (2) मदनिका
(3) दमयन्ती (4) तारावती

107 सुबन्धो: 'वासवदत्तायाः' नायकः कः ?

- (1) मित्रगुप्तः (2) कन्दर्पकेतुः
(3) अष्टावक्रः (4) उदयनः

108 मेघदूतकाव्ये प्रयुक्तस्य छन्दसः नाम वर्तते -

- (1) स्रग्धरा (2) भुजंगप्रयातम्
(3) मन्दाक्रान्ता (4) मालिनी

109 भवभूतिरचितस्य प्रकरणनाट्यस्य नाम किम् ?

- (1) दरिद्रचारुदत्तम् (2) मालतीमाधवम्
(3) मधुमालतीयम् (4) नागानन्दम्

110 'जयपुरवैभवम्' काव्यं केन विरचितम् ?

- (1) भट्टमथुरानाथशास्त्रिणा
(2) पण्डितपद्मशास्त्रिणा
(3) आचार्यशिवसागरत्रिपाठिना
(4) देवर्षिकलानाथशास्त्रिणा

111 'मासेन भगवद्गीता अधीता ।'

अत्र रेखाङ्किते पदे तृतीया विभक्तेः कारकं सूत्रमस्ति -

- (1) अपवर्गे तृतीया (2) कर्तृकरणयोस्तृतीया
(3) इत्थम्भूतलक्षणे (4) आख्यातोपयोगे

112 'ग्रामे वृक्षस्य अधः स्थितः रामः देवदत्ताय शतं धारयति ।
उपर्युक्तवाक्ये उत्तमर्णः अस्ति—

(1) रामः	(2) वृक्षः
(3) ग्रामः	(4) देवदत्तः

113 'जनिकर्तुः प्रकृतिः' सूत्रानुसारेण वाक्यरचना अस्ति —

- (1) ब्रह्मणा प्रजाः प्रजायन्ते।
- (2) ब्रह्मणः प्रजाः प्रजायन्ते।
- (3) ब्रह्मणि प्रजाः प्रजायन्ते।
- (4) ब्रह्मणं प्रजाः प्रजायन्ते।

114 'सः मन्दिरम् आगत्य पुस्तकं पठित्वा तण्डुलान् ओदनं पचति ।'
इत्यत्र वाक्ये अकथितं कर्म अस्ति —

(1) मन्दिरम्	(2) ओदनम्
(3) तण्डुलान्	(4) पुस्तकम्

115 अर्थपरिवर्तनस्य दिशः सन्ति —

(1) सप्त	(2) पञ्च
(3) द्वे	(4) तिस्रः

116 अयोगात्मकभाषायाः उत्तमोदाहरणमस्ति -

(1) चीनी भाषा	(2) संस्कृत भाषा
(3) हिब्रू भाषा	(4) मुण्डा भाषा

117 तर्कभाषानुसारेण परार्थानुमाने हेतुः कति रूपोपपन्नः भवति ?

(1) चतुरूपोपपन्नः	(2) पञ्चरूपोपपन्नः
(3) त्रिरूपोपपन्नः	(4) द्विरूपोपपन्नः

118 सांख्यकारिकायां कति तत्त्वानि निरूपितानि ?

(1) पञ्चविंशतिः	(2) विंशतिः
(3) षोडश	(4) सप्त

119 ध्वन्यालोकमते ध्वनेः निराकरणं कृतम् -

(1) अभाववादिभिः	(2) अनिर्वचनीयतावादिभिः
(3) भाक्तवादिभिः	(4) उपर्युक्तैः सर्वैः

120 काव्यप्रकाशस्य चतुर्थे उल्लासे मुख्यरूपेण वर्णनमस्ति -

(1) शब्दार्थस्वरूपस्य	(2) ध्वनितत्त्वस्य
(3) गुणालङ्कारयोः	(4) काव्यदोषाणाम्

- 'मनोविज्ञानं व्यवहारविज्ञानम् अस्ति' इति कथनम् कस्य अस्ति ?
- (1) सी. वुडवर्थ (2) ई. स्किनर
(3) चार्ल्स डार्विन (4) ई. वाटसन
- 122 संवेगात्मकबुद्धिशब्दस्य सर्वप्रथमप्रयोगः -
- (1) 1990 अमेरिकायाम् (2) 1890 अमेरिकायाम्
(3) 1990 फ्रांसस्थाने (4) 1890 जर्मनस्थाने
- 123 शिक्षण-अधिगमप्रक्रिया मुख्यरूपेण कस्योपरि निर्भरास्ति ?
- (1) शिक्षके (2) बालके
(3) पाठ्यक्रमे (4) क्रीडायाम्
- 124 टोलीशिक्षणस्य सर्वप्रथमप्रयोगः कुत्र अभवत् ?
- (1) भारतदेशे (2) इंग्लैण्डदेशे
(3) अमेरिकायाम् (4) फ्रांसदेशे
- 125 'बुद्धिः, अवधानस्य शक्तिः मन्यते ।' इति कथनम् कस्य अस्ति ?
- (1) बिने (2) वेशलर
(3) स्पीयर मैन् (4) स्टारुट
- 126 विश्वमानसिकस्वास्थ्यसंघस्य स्थापना कदा अभवत् ?
- (1) 1936 (2) 1830
(3) 1930 (4) 1950

- 127 शिक्षकस्य आत्म-विश्वासस्य छात्राणाम् उपरिः कः प्रभावः भवति ?
- (1) सः प्रसन्नः भवति ।
  - (2) तस्मिन् साहसस्य एवम् कार्यकरणस्य इच्छाशक्तिः जागृता भवति ।
  - (3) तस्मै स्व वातावरणस्य ज्ञानम् भवति ।
  - (4) तस्मिन् सहानुभूतिः आगच्छति ।

- 128 संवेगात्मकविकासे कस्याम् अवस्थायाम् तीव्र-परिवर्तनम् भवति ?
- (1) शैशवावस्थायाम्
  - (2) प्रौढ़ावस्थायाम्
  - (3) बाल्यावस्थायाम्
  - (4) किशोरावस्थायाम्

- 129 'मनोविश्लेषणवाद' इति सिद्धान्तः केन प्रतिपादितः ?
- (1) वाटसन
  - (2) फ्रायड
  - (3) वुंड
  - (4) हल

- 130 'पर्सनालिटी एण्ड दी कल्चरल पैटर्न' '(Personality & the Cultural Pattern)' नामकं पुस्तकम् कः अलिखत् ?
- (1) प्लान्ट
  - (2) क्रो व क्रो
  - (3) फ्रेण्डसन
  - (4) कुप्पूस्वामी

- 131 ब्लूमः कस्य शिक्षणआव्यूहस्य विकासम् अकरोत् ?
- (1) स्वामित्वअधिगमआव्यूहस्य
  - (2) टोलीशिक्षणस्य
  - (3) ऐतिहासिकखोजविधिः
  - (4) व्यक्तिगतअनुदेशनस्य

- 132 बुनियादी शिक्षण प्रतिमानस्य प्रतिपादकः कः अस्ति ?
- (1) जॉन पी. डिकेको
  - (2) राबर्ट ग्लेसर
  - (3) क्रो एण्ड क्रो
  - (4) ब्राउडी

- 133 'स्वतः अनुदेशनात्मक-यन्त्रस्य' उदाहरणम् अस्ति -
- (1) दूरदर्शनम् (2) चलचित्रम्
(3) रेडियोयन्त्रम् (4) उपर्युक्तम् सर्वम्
- 134 'फ्रॉयड' कस्य सिद्धान्तस्य प्रतिपादनम् अकरोत् ?
- (1) नव व्यवहारवादस्य (2) सम्मोहनवादस्य
(3) मनोविश्लेषणवादस्य (4) संरचनावादस्य
- 135 अधिगमः कथ्यते -
- (1) परिपक्वता द्वारा व्यवहारे परिवर्तनम्
(2) व्यवहारे प्रत्येकम् परिवर्तनम्
(3) अनुभवैः एवम् प्रशिक्षणेन व्यवहारे परिवर्तनम्
(4) उपर्युक्तानि सर्वाणि
- 136 समायोजनम् दूषितम् भवति -
- (1) कुण्ठया (2) संघर्षेण
(3) उपर्युक्तद्वयाभ्याम् अपि (4) धनेन
- 137 बुद्धि-द्विकारक सिद्धान्तः कस्य अस्ति ?
- (1) स्पीयर मैन् (2) हल
(3) बिने (4) स्टोन
- 138 बहुमाध्यमकेन्द्रस्य अन्यम् नाम अस्ति -
- (1) अधिगम स्रोत केन्द्रम् (2) पाठ्य सामग्री केन्द्रम्
(3) अनुदेशात्मक सामग्री केन्द्रम् (4) उपर्युक्तम् सर्वम्
- 139 "शिक्षण-व्यवहारे उत्तरोत्तरसामञ्जस्य प्रक्रिया अस्ति" - इति कस्य कथनम् ?
- (1) गिलफोर्ड (2) वुडवर्थ
(3) स्कीनर (4) क्रो एण्ड क्रो

140 "किशोरावस्था सः समयः अस्ति, यस्मिन् विचारशीलः व्यक्तिः बाल्यावस्थातः परिपक्वतां प्रति संक्रमणम् करोति ।" इति कस्य कथनम् अस्ति ?

- (1) वॉटसन (2) किलपेट्रिक
(3) जरशील्ड (4) स्टेन ले हॉल

141 प्रो. यशपाल द्वारा गठित समिति द्वारा N.C.F. रूपरेखायाः गठनम् कदा अभवत् ?

- (1) 2008 (2) 2004
(3) 2006 (4) 2005

142 "किशोरावस्था समाजसेवायाः आदर्शाणाम् निर्माणम् करोति ।" इति कस्य कथनम् अस्ति ?

- (1) बिग व हंट (2) वेलेण्टाइन
(3) कॉलसनिक (4) रॉस महोदयस्य

143 किशोरावस्था कथ्यते -

- (1) स्वर्णकालः (2) आदर्शकालः
(3) मिथ्यापरिपक्वताकालः (4) प्रतिद्वन्द्वात्मकसमाजीकरण कालः

144 पुनर्बलनस्य प्रकाराः सन्ति कति ?

- (1) पञ्च (2) द्वौ
(3) एकः (4) त्रयः

145 मनोविज्ञान 'आत्मा का विज्ञान है ।' इति कस्य कथनम् ?

- (1) वुन्ट (2) अरस्तु
(3) जेम्स (4) जॉन लाक

146 सूचना सम्प्रेषणस्य संदर्भे उपयुक्तः विकल्पः कः अस्ति ?

- (1) हिन्दी वर्णमालायाः अक्षराणि प्रेषितुम् शक्यन्ते ।
- (2) अंकानि प्रेषितुम् शक्यन्ते ।
- (3) शब्दाः संख्याः च प्रेषितुम् शक्यन्ते ।
- (4) विशेषचिह्नानि तथा उपरोक्तानि सर्वाणि प्रेषितुम् शक्यन्ते ।

147 कम्प्यूटरप्रणालीअवयवानाम् आन्तरिकं संचालनम् भवति -

- (1) सॉफ्टवेयर द्वारा
- (2) कूट अनुदेशन द्वारा
- (3) हार्डवेयर द्वारा
- (4) स्वतः

148 कम्प्यूटर सहायताप्राप्त अधिगमः -

- (1) सी.डी. / डी.वी.डी. द्वारा प्राप्यते
- (2) इन्टरनेट द्वारा प्राप्यते
- (3) कम्प्यूटर साफ्टवेयर द्वारा प्राप्यते
- (4) एतैः सर्वैः सम्भाव्यते

149 आई.सी.टी. शिक्षण उपयोगः नियन्त्रितः न भवति -

- (1) परीक्षा पद्धति द्वारा
- (2) तकनीकी कारणैः
- (3) मनोदशा द्वारा
- (4) आर्थिक कारणैः

150 कम्प्यूटर सहायता प्राप्त अनुदेशने -

- (1) संगणके (कम्प्यूटरे) पुस्तकानि संग्रहीतानि भवन्ति ।
- (2) संगणकस्य रैमषु शिक्षण अनुदेशः स्थितः भवति ।
- (3) विषय शिक्षणस्य क्रियाः कम्प्यूटर प्रोग्राम द्वारा संचाल्यन्ते ।
- (4) कम्प्यूटर मैमोरी इत्यस्मिन् पाठ-योजनायाः छायाचित्राणि भवन्ति ।

काम के लिये जगह

140 "किशोरावस्था सः समयः अस्ति, यस्मिन् विद्युत्
प्रति संक्रमणम् करोति ।" इति कस्य

- (1) वॉटसन
- (3) जरशील्ड

141 प्रो. यश

www.rsnotes.com

SCHOOL LECTURER COMP EXAM 2013

PAPER-II(Sanskrit-81)

27-02-2015

SET_A	SET_B	SET_C	SET_D	RES
1	93	30	59	3
2	94	31	60	1
3	95	32	61	3
4	96	33	62	3
5	97	34	63	3
6	98	35	64	3
7	99	36	65	1
8	100	37	66	1
9	101	38	67	2
10	102	39	68	4
11	103	40	69	3
12	104	41	70	4
13	105	42	71	1
14	106	43	72	2
15	107	44	73	2
16	108	45	74	1
17	109	46	75	3
18	110	47	76	4
19	111	48	77	4
20	112	49	78	4
21	113	50	79	1
22	114	51	80	2
23	115	52	81	3
24	116	53	82	1
25	117	54	83	3
26	118	55	84	1
27	119	56	85	3
28	120	57	86	1
29	59	58	87	1
30	60	59	88	2
31	61	60	89	2
32	62	61	90	1
33	63	62	91	3
34	64	92	1	2
35	65	93	2	1
36	66	94	3	3
37	67	95	4	2
38	68	96	5	3
39	69	97	6	2
40	70	98	7	4
41	71	99	8	1
42	72	100	9	4
43	73	101	10	1
44	74	102	11	2
45	75	103	12	1
46	76	104	13	3
47	77	105	14	3
48	78	106	15	1
49	79	107	16	1
50	80	108	17	2
51	81	109	18	4
52	82	110	19	3
53	83	111	20	2
54	84	112	21	3
55	85	113	22	4
56	86	114	23	1
57	87	115	24	1
58	88	116	25	4
59	89	117	26	3
60	90	118	27	4
61	91	119	28	4
62	92	120	29	1
63	35	1	92	4
64	36	2	93	4
65	37	3	94	1
66	38	4	95	1
67	39	5	96	*
68	40	6	97	1
69	41	7	98	1
70	42	8	99	3
71	43	9	100	1
72	44	10	101	2
73	45	11	102	4
74	46	12	103	1
75	47	13	104	2

SET_A	SET_B	SET_C	SET_D	RES
76	48	14	105	3
77	49	15	106	3
78	50	16	107	1
79	51	17	108	2
80	52	18	109	3
81	53	19	110	2
82	54	20	111	2
83	55	21	112	1
84	56	22	113	2
85	57	23	114	3
86	58	24	115	1
87	1	25	116	2
88	2	26	117	3
89	3	27	118	4
90	4	28	119	2
91	5	29	120	2
92	6	63	30	3
93	7	64	31	2
94	8	65	32	4
95	9	66	33	1
96	10	67	34	3
97	11	68	35	1
98	12	69	36	2
99	13	70	37	2
100	14	71	38	1
101	15	72	39	1
102	16	73	40	4
103	17	74	41	4
104	18	75	42	2
105	19	76	43	3
106	20	77	44	3
107	21	78	45	2
108	22	79	46	3
109	23	80	47	2
110	24	81	48	1
111	25	82	49	1
112	26	83	50	4
113	27	84	51	2
114	28	85	52	3
115	29	86	53	4
116	30	87	54	1
117	31	88	55	2
118	32	89	56	1
119	33	90	57	4
120	34	91	58	2
121	139	126	145	4
122	140	127	146	1
123	141	128	147	1
124	142	129	148	3
125	143	130	149	4
126	144	131	150	*
127	145	132	121	2
128	146	133	122	4
129	147	134	123	2
130	148	135	124	1
131	149	136	125	1
132	150	137	126	2
133	121	138	127	4
134	122	139	128	3
135	123	140	129	4
136	124	141	130	3
137	125	142	131	1
138	126	143	132	4
139	127	144	133	3
140	128	145	134	3
141	129	146	135	4
142	130	147	136	4
143	131	148	137	4
144	132	149	138	2
145	133	150	139	2
146	134	121	140	4
147	135	122	141	2
148	136	123	142	4
149	137	124	143	1
150	138	125	144	3

NOTE : * MEAN DELETED